

ПРОЛОЖНО ЖИТИЕ НА ИВАН РИЛСКИ ОТ ДРАГАНОВИЯ МИНЕЙ

**В СЪЩИЯ ДЕН ПАМЕТ НА ПРЕПОДОБНИЯ НАШ ОТЕЦ
ИВАН РИЛСКИ**

Преподобният наш отец Иван беше родом българин, роден и отхранен от селото, наречено Скрино. И като остави света и нещата, що са в света, и възлюби ангелския живот, и раздаде целия имот на своя баща на бедните, излезе, та се всели в Рилската пустиня, както е писано:

И цялата печал остави, отче Иване,
и си се притекъл към божествения крайгълен камък —
Христос,

и много се подвиза, безсънен, в пости и в молитви,
студ претърпя в пустинята без всякаква, отче, храна,
господ те храни със сланутък¹, рало невидял!

И върху си възложи доброволна тегоба,
и много напасти от бесовете претърпя!²

И се подвиза в годините на цар Петър. И след кончината си
бе потърсен в Рилската пустиня; и го намериха някои хора,
пратени от благочестивия цар Петър. И пренесоха с почест и с
голяма похвала, и с псалми, и с песни духовни всечестното му
тяло в Средец. И след известно време по божия промисъл Сре-
дец бе завзет от угрите; светецът бе пренесен сред угрите.³

И поради неверието на някакъв епископ епископът ослепя⁴,
защото рече: «Не го намираме в древните писания!» И тъй като
се молѝ много, коленичейки със сълзи, отново прогледна. След
проглеждането угрите върнаха мощите му в Средец.

Когато измина дълго време, понеже бог искаше да издигне
падналата скиния на българското царство, извисява новата
издънка — христоролюбивия цар Иван Асен, който обнови бъл-
гарския род. И цар Иван Асен дойде в Средец, намери свети
Иван, великия пустинник и възревнува на делата на древните
царе, сиреч на цар Константин⁵ и на цар Петър⁶. И вдигна тя-
лото на всечестния и преподобния отец Иван, та го пренесе в
град Търнов. И бе положен в създадения негов манастир в Тра-
пезица, където лежи тялом и досега и непрекъснато прави чу-
деса за идващите с вяра при неговия ковчег.

ПРОЛОЖНО ЖИТИЕ НА ИВАН РИЛСКИ ОТ ДРАГАНОВИЯ МИНЕЙ

Единственият засега известен препис от този проложен текст е поместен в Драгановия миней, един забележителен ръкопис от края на XIII в., в който за пръв път е събрана и представена богато българската химнографска традиция. Проложното житие е преписано заедно със службата на светеца след 6-тата песен на канона, кондака и икоса. По идейна насоченост то спада към търновските химнографски и агиографски произведения и в него Иван Рилски е възхвален като българин и покровител на търновската държава.

Както е известно, Драгановият миней се пази в Зографския манастир на Света гора. Листовете с текста на Проложното житие обаче не се намират там. Те са откъснати от В. Григорович по време на неговото посещение на Атон и са отнесени в Русия. Сега фрагментът от Драгановия миней, в който се съдържа текстът, се съхранява в ГБЛ под сигн. 1725 (42). В науката съществува погрешно мнение, че от това Проложно житие са запазени два преписа — Московски и Зографски (вж. **Й. Иванов**, Жития, с. 13—14] и **Б. Ангелов**. Повествователни [съчинения). Нещо повече — счита се, че К. Радченко е обнародвал Московския препис, а **Й. Иванов** — Драгановия. **Й. Иванов** в изданието си нарича това житие «Второ проложно житие», като има предвид реда, в който то е поместено в книгата му, но всъщност то е възникнало преди т.нар. Първо проложно житие и вероятно е един от източниците на Първото проложно житие. Няма данни къде и от кого е написано, но като се има предвид, че остава в единствен препис и не се среща в никой друг ръкопис, възможно е да е създадено при съставянето на Драгановия миней.

Поместеният тук превод е направен от **Кл. Иванова** по изданието на **Й. Иванов**.

1. Сланутък — див нахут.
2. Възхвалата на Иван Рилски тук е инкрустация в текста, извлечена от химничен текст.
3. Мощите на светеца са пренесени в гр. Острогом (Гран), в Унгария. Пренасянето е станало около 1183 г. при унгарския крал Бела III. Мощите са върнати обратно в Средец в 1187 г., когато отношенията между Византия и Унгария се подобряват и унгарският крал омъжва дъщеря си Мария за имп. Исак II Ангел.
4. Според всички други текстове епископът е онемял.
5. Става дума за имп. Константин Велики (324—337).
6. Има се предвид българският цар Петър.